

Toimintakertomus 2016

1. Henkilöt ja toimijat

Neuvoston jäsenet

Matti Raatikainen, Aalto-yliopiston kirjasto
Tua Hindersson-Söderholm, Svenska handelshögskolans bibliotek
Tiina Järvinen, Maanpuolustuskorkeakoulun kirjasto
Irmeli Koskimies ja Tommi Harju (1.12. alkaen), Taideyliopiston kirjasto
Minna Abrahamsson-Sipponen, Oulun yliopiston kirjasto
Riitta Lähdemäki, Tampereen teknillisen yliopiston kirjasto
Christina Flemming ja Anne Lehto (1.2. alkaen), Tritonia
Ari Muhonen, Jyväskylän yliopiston kirjasto
Minna Niemi-Grundström, Tampereen yliopiston kirjasto
Ulla Nygrén, Turun yliopiston kirjasto
Ulla Ohvo, Lappeenrannan tiedekirjasto
Susanna Parikka, Lapin korkeakoulukirjasto
Jarmo Saarti, Itä-Suomen yliopiston kirjasto
Pia Södergård, Åbo Akademis bibliotek
Kimmo Tuominen, puheenjohtaja, Helsingin yliopiston kirjasto

Pysyvät asiantuntijat

Kristiina Hormia-Poutanen, Kansalliskirjasto
Pentti Vattulainen, Varastokirjasto

Työvaliokunta

Riitta Lähdemäki, Tampereen teknillisen yliopiston kirjasto
Minna Niemi-Grundström, Tampereen yliopiston kirjasto
Ulla Nygren, Turun yliopiston kirjasto
Ulla Ohvo, Lappeenrannan tiedekirjasto
Pia Södergård, Åbo Akademis bibliotek
Kimmo Tuominen, puheenjohtaja, Helsingin yliopiston kirjasto

Neuvoston ja työvaliokunnan yhteistyösihteeri

Jussi Piipponen, Helsingin yliopiston kirjasto

2. Neuvoston kokoukset 2016 ja kokousten keskeisimmät asiat

22.1.2016 Tampereen yliopiston kirjasto

- SYNin toimintasuunnitelma 2016
- Varajohtajien foorumin lakkauttaminen ja mentorointihankkeen valmistelu
- SYNin KDK-työryhmän lakkauttaminen
- SYNin 20-vuotisjuhlan valmistelut

3.5.2016 Tritonia

- Kirjastojärjestelmän hankinnan valmistelu
- Katsaus SYNin verkostojen toimintaan ja toimintasuunnitelman toteutumiseen
- Tietoaineistoverkoston tilanne ja tulevaisuus

12.10.2016 Helsingin yliopiston kirjasto

- Aineistoneuvottelut
- Open Science Policy Platformin toiminnan esittely
- SYNin edustajat FinELibin ohjausryhmässä ja tiedonhallinnan ohjausryhmässä
- Erikoislääkärikoulutuksen aineistojen hankinta
- Puheenjohtajan valinnan valmistelu
- Kirjastojen taustajärjestelmän hankinnan valmistelu

15.12.2015 Åbo Akademis bibliotek

- Puheenjohtajan valinta
- Työvaliokunnan kokoonpano
- Tietoaineistoverkoston ja tutkimuksen tuen verkoston ohjausryhmien puheenjohtajan valinta
- Toimintakertomus
- Verkostojen ja työryhmäedustajien raportit
- Aineistoneuvotteluiden ajankohtainen tilanne
- LibQual-kyselyiden esittely

Kokousmuistiot ovat luettavissa SYNin verkkosivuilta (yliopistokirjastot.fi/kokoukset).

3. Strategiset päämäärät (strategia 2013–2017)

Suomen yliopistokirjastojen neuvoston toimintaa ohjaavat seuraavat strategiset päämäärät:

- 1) Työhyvinvointi, osaamisen kehittäminen ja verkostoituminen
- 2) Toimintojen ja prosessien rakentava uudistaminen
- 3) Innovatiiviset tietopalvelut suomalaisen tutkimuksen ja korkeakouluopiskelun menestykseksi

Strategia 2013–2017 on kokonaisuudessaan luettavissa SYNin verkkosivuilla (yliopistokirjastot.fi/syn/strategia/).

Strategian tavoitteita päivitetään vuosittain. Myös strategian tavoitteisiin nojaava toimintasuunnitelma on luettavissa SYNin verkkosivuilla (yliopistokirjastot.fi/syn/toimintasuunnitelma/).

4. Suomen yliopistokirjastojen toiminta vuonna 2016

Suomen yliopistokirjastojen neuvoston toimintaa ovat ohjanneet vuosille 2013–2017 laadittu strategia sekä vuoden 2016 toimintasuunnitelma. Seuraavassa on esitelty toimintaa strategian ja toimintasuunnitelman esittämien jaotteluiden ja tavoitteiden avulla.

4.1 Työhyvinvointi, osaamisen kehittäminen ja verkostoituminen

SYNin strategiassa ja vuoden 2016 toimintasuunnitelmassa työhyvinvointiin, osaamisen kehittämiseen ja verkostoitumisen liittyviksi kriittisiksi menestystekijöiksi on linjattu

- osaamisen kehittäminen ja johtamisosaaminen,
- osaamisen ja hyvien käytäntöjen jakaminen.

Osaamisen kehittäminen ja johtamisosaaminen

Varajohtajien foorumi lakkautettiin toimintasuunnitelman mukaisesti. Varajohtajien foorumi kokoontui epävirallisena verkostona Oulun yliopiston kirjastossa 15.11.2016.

Päätettiin, että mahdollisen mentorointikoulutuksen valmistelu voidaan aloittaa seuraavalla strategiakaudella, jos asiaa pidetään tarpeellisena.

Osaamisen ja hyvien käytäntöjen jakaminen

Kolmesta viiteen päivään kestäviä henkilökuntavaihtoja tehtiin yliopistokirjastojen välillä 2 kappaletta. Tätä lyhyempiä, yhden tai kahden päivän vaihtoja oli 4.

Suomen yliopistokirjastojen neuvoston tutkimuksen tuen verkosto, tietoaineistoverkosto ja oppimisen tuen verkosto ovat toimineet aktiivisesti ja toimintasuunnitelman linjaamalla tavalla. Verkostot ovat muun muassa järjestäneet webinaareja ja seminaareja.

4.2 Toimintojen ja prosessien rakentava uudistaminen

Toimintojen ja prosessien rakentavaan uudistamiseen kuuluviksi kriittisiksi menestystekijöiksi on määritelty strategiassa seuraavat:

- SYNin tiedepoliittisen roolin vahvistaminen,
- yliopistokirjastojen tietoaineistotarjonnan kehittäminen tieteen, opetuksen ja korkeakouluopiskelun kansallisena infrastruktuurina.

SYNin tiedepoliittisen roolin vahvistaminen

SYN järjesti 20-vuotisjuhlan, joka pidettiin 11.10. Helsingin yliopiston pääkirjastossa. University Librarian, Dean of Libraries Mary Case (President of American Research Libraries) ja professori Alf Rehn pitivät juhlaseminaarissa keynote-puheet. Lisäksi Kimmo Tuominen esitteli SYNin historiaa ja nykypäivää. Juhlavieraita oli noin 60, ja edustettuina olivat muun muassa kirjastosektorit, valtionhallinto, yliopistojen hallinto sekä professorit.

KDK-hankkeen ohjausryhmässä SYNiä on edustanut Minna Niemi-Grundström. Kansalliskirjaston johtokunnassa edustajana on toiminut Ulla Nygrén.

Kimmo Tuominen ja Jussi Piipponen ovat osallistuneet Kansalliskirjaston järjestämään kirjastosektoreiden tapaamiseen.

SYN on osallistunut kirjastojen yhteisten palveluiden ohjaukseen monilla tavoilla. Finnan konsortiorryhmässä SYNiä on edustanut Minna Niemi-Grundström. FinELibin ohjausryhmässä neuvostoa ovat edustaneet Ulla Nygrén ja Riitta Lähdemäki. Lisäksi SYNillä on ollut edustaja Kansalliskirjaston tiedonhallinnan ohjausryhmässä (Minna Niemi-Grundström) ja kuvailustandardien kansallisessa kehittämisryhmässä (Jarmo Saarti).

SYNin sidosryhmäyhteistyö on toteutunut myös Varastokirjaston suuntaan. Varastokirjaston johtokunnassa ovat toimineet SYNin edustajina helmikuun loppuun saakka Ulla Nygrén (puheenjohtaja) ja Jarmo Saarti (varapuheenjohtaja). Maaliskuun alusta alkaen SYNin edustajina ovat olleet Ari Muhonen (puheenjohtaja) ja Minna Abrahamsson-Sipponen (varapuheenjohtaja).

CSC:n kanssa SYN on tehnyt yhteistyötä Helsingin yliopiston kirjaston koordinoimassa DMP Tuuli-projektissa.

SYN on kehittänyt viestintäänsä vuoden aikana. Vuonna 2015 julkaistuja verkkosivuja on ylläpidetty ja paranneltu, ja Facebook-sivua on käytetty aktiivisesti viestintään. SYNin verkkosivuilla on julkaistu säännöllisesti sekä uutisia (yhteensä 15) että blogikirjoituksia (yhteensä kahdeksan). Verkkosivuilla on ollut keskimäärin noin 5000 vierailua kuukaudessa.

Yliopistokirjastojen tietoaineistotarjonnan kehittäminen tieteen, opetuksen ja korkeakouluopiskelun kansallisena infrastruktuurina

Meneillään olevat lehtipaketteja koskevat neuvottelut ovat olleet käsittelyssä useissa neuvoston kokouksissa. Tietoaineistoverkosto on koonnut lehtitilauksia koskevia tietoja neuvoston käyttöön.

Aineistoneuvotteluiden kansallisessa strategiaryhmässä ovat toimineet Kimmo Tuominen ja Minna Niemi-Grundström. Minna Niemi-Grundström on toiminut lisäksi Elsevier-neuvotteluiden neuvotteluryhmässä. SYN on myös osallistunut neuvotteluihin liittyvän tiedotuksen suunnitteluun ja toteutukseen.

4.3 Innovatiiviset tietopalvelut suomalaisen tutkimuksen ja korkeakouluopiskelun menestykseksi

Innovatiiviset tietopalvelut suomalaisen tutkimuksen ja korkeakouluopiskelun menestykseksi strategisena päämääränä sisältää seuraavat kriittiset menestystekijät:

- tutkijan tietoympäristön kehittäminen,
- integroituminen tutkimusprosesseihin,
- integroituminen opiskeluprosesseihin, tieteellisen julkaisuprosessin edistäminen ja tukeminen,
- tutkijoiden tiedonhallintataitojen tukeminen.

Tutkijan tietoympäristön kehittäminen

SYN on vienyt eteenpäin kirjastojärjestelmän hankintaa, ja kansallinen yhteistyö kirjastojärjestelmän hankkimiseksi on käynnistetty. SYN on tehnyt Matti Raatikaisen johdolla kirjastojärjestelmän vaatimusmäärittelyn, jota käytetään kansallisen työn pohjana. Kirjastojärjestelmän hankintayhteistyösopimusta valmistelleessa työryhmässä SYNin edustajina ovat toimineet Kimmo Tuominen ja Ulla Nygrén. Hankintayhteistyön ohjausryhmään SYN on nimittänyt Kimmo Tuomisen ja Tua Hindersson-Söderholmin ja hankintayhteistyön projektiryhmään Nicola Nykoppin (HY) ja Eero Koivulan (TTY).

Tutkimuksen tuen ja hallinnon verkoston (TUHA) koordinaatioryhmässä SYNiä on edustanut Tua Hindersson-Söderholm.

Integroituminen tutkimusprosesseihin ja tutkijoiden tiedonhallintataitojen tukeminen

Bibliometrisen osaamisen kehittämiseksi SYNin tutkimuksen tuen verkosto on järjestänyt yhteistyössä OKM:n, CSC:n ja Helsingin yliopiston kirjaston kanssa bibliometriikkaseminaarin 16.12. Helsingissä.

SYNin tutkimuksen tuen verkosto on mukana avointa tiedettä tukevassa, Helsingin yliopiston kirjaston koordinoimassa DMP Tuuli-projektissa, jonka tuloksena on otettu tuotantokäyttöön työkalu aineistonhallintasuunnitelmien laatimiseen. Työkalusta muodostunee yksi ATT-hankkeen avoimen tieteen kansallisista palveluista.

SYN on aktiivisesti lisännyt avoimen tieteen osaamista yliopistokirjastoissa. Tutkimuksen tuen verkosto järjesti keväällä suositun Competence Wednesdays -webinaarisarjan, jossa pidettiin viisi

avoimen tieteen teemoja esitellyttä tilaisuutta. Webinaarien osallistujamäärä kohosi parhaimmillaan sataan.

Integroituminen opiskeluprosesseihin

SYNin oppimisen tuen verkosto on järjestänyt verkostotapaamiseen Pedafoorumin yhteydessä. Tapaamisessa on muun muassa keskusteltu kirjaston verkottumisesta tiedekuntien suuntaan sekä muuttuvista oppimisympäristöistä.

Tieteellisen julkaisuprosessin edistäminen ja tukeminen

SYN on edistänyt opinnäytteiden digitaalisten versioiden hyväksymistä arkistokelpoisiksi kappaleiksi. SYN lähetti arkistolaitokselle asiaa koskevan esityksen. Arkistolaitos antoi asiasta lokakuussa päätöksen, joka tekee mahdolliseksi opinnäytteiden pysyvän säilyttämisen digitaalisessa muodossa.

SYNin edustajana Julkaisufoorumin ohjausryhmässä on toiminut Riitta Lähdemäki.

5. Kooste seminaareista, kyselyistä, neuvoston lausunnoista ja kannanotoista, neuvoston verkostoista ja työryhmistä sekä edustuksista 2015

Seminaarit

- Competence Wednesdays -webinaarisarja keväällä 2016 (Tutkimuksen tuen verkosto)
- SYNin 20-vuotisjuhlaseminaari 11.10.
- Bibliometriikkaseminaari 16.12. (yhdessä OKM:n, CSC:n ja Helsingin yliopiston kirjaston kanssa)
- Oppimisen tuen verkostotapaaminen 17.–18.8.

Kyselyt

- Kysely yliopistokirjastojen loppukäyttäjäkyselyistä, elokuu 2016

Lausunnot ja kannanotot

- Lausunto standardin ISO 16439:2014 Tieto ja dokumentointi - Kirjastojen vaikuttavuuden arvioinnin menetelmät ja toimenpiteet suomenkielisestä käännöksestä 23.3.2016
- Kirje suomalaisille europarlamentaarikoille (yhdessä STKS:n kanssa) 2.5.2016: Tiedonlouhinnan salliva poikkeus EU:n tekijänoikeuslainsäädäntöön
- Lausunto Euroopan komission konsultaatioon *Public consultation on the role of publishers in the copyright value chain and on the 'panorama exception'*, 25.5.2016
- Lausunto opetus- ja kulttuuriministeriön valmistelemasta hallituksen esitysluonnoksesta laeiksi yleisistä kirjastoista ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta, 22.9.2016
- Lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle liittyen hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi tekijänoikeuslain 19 ja 19 a §:n muuttamisesta (lainauskorvauksen laajentaminen yliopisto- ja ammattikorkeakoulukirjastoihin) (yhdessä STKS:n, Suomen Kirjastoseuran ja AMKIT-konsortion kanssa), 21.9.2016
- SYNin vastaus ATT-hankkeen vaikuttavuuden arviointiin liittyvään kyselyyn, 14.9.2016

Verkostot

- Oppimisen tuen verkosto: puheenjohtaja Ulla Ohvo
- Tietoaineistoverkosto: puheenjohtaja Pia Södergård

- Tutkimuksen tuen verkosto: puheenjohtaja Tua Hindersson-Söderholm
- Yhteiskirjastojen verkosto: puheenjohtaja Ulla Ohvo

Neuvoston edustukset

Edustukset Kansalliskirjaston työryhmissä

- FinELibin ohjausryhmä (2013–2016): Ulla Nygrén (varajäsen Kimmo Tuominen) Riitta Lähdemäki (varajäsen Minna Niemi-Grundström)
- Kansalliskirjaston johtokunta (1.4.2014–31.3.2018): Ulla Nygrén (varalla Ari Muhonen)
- KDK-asiakasliittymä Finnan konsortior ryhmä (2016–2017): Minna Niemi-Grundström (varalla Ulla Ohvo)
- Kuvailevan metatiedon asiantuntijaryhmä: Ville Huhtala (HY), Mirja Lampola (AYO), Anne-Mari Salmela (TY) ja Anne Andersson (ÅA)
- Kuvailustandardien kansallinen kehittämissyhmä (2016–2017): Jarmo Saarti
- Sisällönkuvailun asiantuntijaryhmä: Arto Ikonen (JY), Maria Forsén (ÅA), Tarja Turunen (ISY), Jaakko Tuohiniemi (HY), Ilkka Haataja (Taideyliopisto), Katri Rintamäki (Tritonia) ja Jaana Taylerson (TY)
- Tiedonhallinnan ohjausryhmä (2012–2016): Minna Niemi-Grundström (varajäsen Jarmo Saarti)

Muut edustukset

- Julkaisufoorumin ohjausryhmä TSV (2016–2019): Riitta Lähdemäki
- Kirjastolain uudistamista valmistellut työryhmä (23.2.2015–29.2.2016): Susanna Parikka
- Kirjastot.fi-ohjausryhmä: Antti Kalliola (MPKK)
- Kirjastojen kansallinen käyttäjäkyselytyöryhmä: Terhi Sandgren (HY) (varaedustaja Antti Kalliola MPKK)
- Kirjastojen taustajärjestelmän hankinnan sopimusryhmä: Ulla Nygrén ja Kimmo Tuominen
- Kirjastojen taustajärjestelmän hankinnan ohjausryhmä: Tua Hindersson-Söderholm ja Kimmo Tuominen
- Kirjastotoiminnan vaikuttavuuden arviointiryhmä (2016–2018): Jarmo Saarti ja Terhi Sandgren (HY)
- Kotilava-hankkeen ohjausryhmä: Tiina Eklund (TY)
- OKM:n Kansallinen digitaalinen kirjasto -hankkeen ohjausryhmä (2014–2016): Minna Niemi-Grundström
- Tietohuoltokomitea: Maria Kovero (HY)
- TUHA-koordinaatioryhmä: Tua Hindersson-Söderholm
- Tuuli-projektin ohjausryhmä: Minna Toikka (TY)
- OKM:n Avoimen tieteen ja tutkimuksen (ATT) asiantuntijaryhmä (2014–2017): Aila Louhelainen (OY)
- Lisäksi OKM:n Avoimen tieteen ja tutkimuksen (ATT) työryhmissä on toiminut seuraavia yliopistokirjastojen edustajia:
 - Oikeuksien hallintaan liittyvät metatiedot: Kimmo Koskinen (HY) ja Tommy Lahtinen, (ÅA)
 - Tietomalliselvitys: Pauli Assinen (pj.)(HY), Liisa Hallikainen (LY) ja Joonas Kesäniemi (HY)
 - Avoimen julkaisemisen yhtenäiset käytännöt ja tuki -työryhmä: Tiina Jounio (OY), Pekka Olsbo (JY), Marja Moisio (HY), Kimmo Koskinen (HY), Jarmo Saarti
 - Palvelutyöryhmä: Pasi Keski-Nisula (HY), Mari Elisa Kuusniemi (HY)
 - Tutkimus-PAS: Hanna Värri (LTY)